

BS/109/2013

**STOSUNEK DO ŁAPOWNICTWA
I DOŚWIADCZENIA Z NIM ZWIĄZANE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ✓ Obecnie co szósty badany deklaruje (16%), że zna kogoś kto bierze łapówki, zdecydowana większość ankietowanych nie zna takich osób (81%), zaś nieliczni (3%) odmawiają odpowiedzi na to pytanie. W ciągu ostatnich sześciu lat odsetek ankietowanych mających w gronie swoich znajomych kogoś, kto bierze łapówki, praktycznie się nie zmienił, natomiast w porównaniu z rokiem 2000 zmalał znacząco (wówczas wynosił 29%).
- ✓ Z deklaracji badanych wynika, że co jedenasty Polak (9%) w ciągu ostatnich trzech-czterech lat wręczył łapówkę. Odsetek badanych przyznających się do dawania łapówek znacząco zmniejszył się w 2006 roku i od tamtego czasu utrzymuje się na stałym poziomie.
- ✓ Większość badanych (55%) uważa, że ludzie sami dają łapówki, bo chcą żeby ich sprawę dobrze załatwiono, zaś co trzeci (33%) jest zdania, że łapownictwo jest konsekwencją oczekiwań osób mogących załatwić daną sprawę.
- ✓ Zdecydowana większość Polaków uważa, że łapówki w każdej dziedzinie życia, wszędzie i zawsze są niemoralne (84%), a na potępienie zasługują zarówno ci, co je biorą, jak i ci, co je dają (76%).
- ✓ W ciągu ostatnich czterech lat zmniejszył się odsetek ankietowanych uważających, że dawanie łapówek w pewnych sytuacjach jest usprawiedliwione (z 41% do 32%), jednocześnie wzrosła liczba osób twierdzących, że nawet gdyby zmuszała ich do tego sytuacja, nie dadzą łapówki (z 49% do 56%).

Korupcja jest niepożądanym zjawiskiem nie tylko z przyczyn moralnych, lecz również dlatego, że pociąga za sobą szereg negatywnych konsekwencji społeczno-ekonomicznych. Korupcja m.in. utrudnia sprawne funkcjonowanie administracji publicznej, zwiększa koszty funkcjonowania przedsiębiorstw, podnosi ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, zniechęca zagranicznych inwestorów¹, wpływa niekorzystnie na wzrost gospodarczy². Można więc powiedzieć, że koszty korupcji ponosi całe społeczeństwo.

Zazwyczaj korupcję definiuje się jako „wykorzystywanie urzędów publicznych dla prywatnych korzyści”³. W naszym sondażu⁴ skoncentrowaliśmy się na jednym z przejawów korupcji – łapownictwie. Zapytaliśmy Polaków o stosunek do tego zjawiska, a także o ich osobiste doświadczenia w tym zakresie.

DOŚWIADCZENIA KORUPCYJNE

Obecnie co szósty badany (16%) deklaruje, że zna kogoś, kto bierze łapówki, zdecydowana większość ankietowanych nie zna takich osób (81%), zaś nieliczni (3%) odmawiają odpowiedzi na to pytanie. W ciągu ostatnich sześciu lat odsetek ankietowanych mających w gronie swoich znajomych kogoś, kto bierze łapówki, praktycznie się nie zmienił, natomiast w porównaniu z rokiem 2000 – kiedy po raz pierwszy pytaliśmy o tę kwestię – znacząco zmalał (wówczas wynosił 29%).

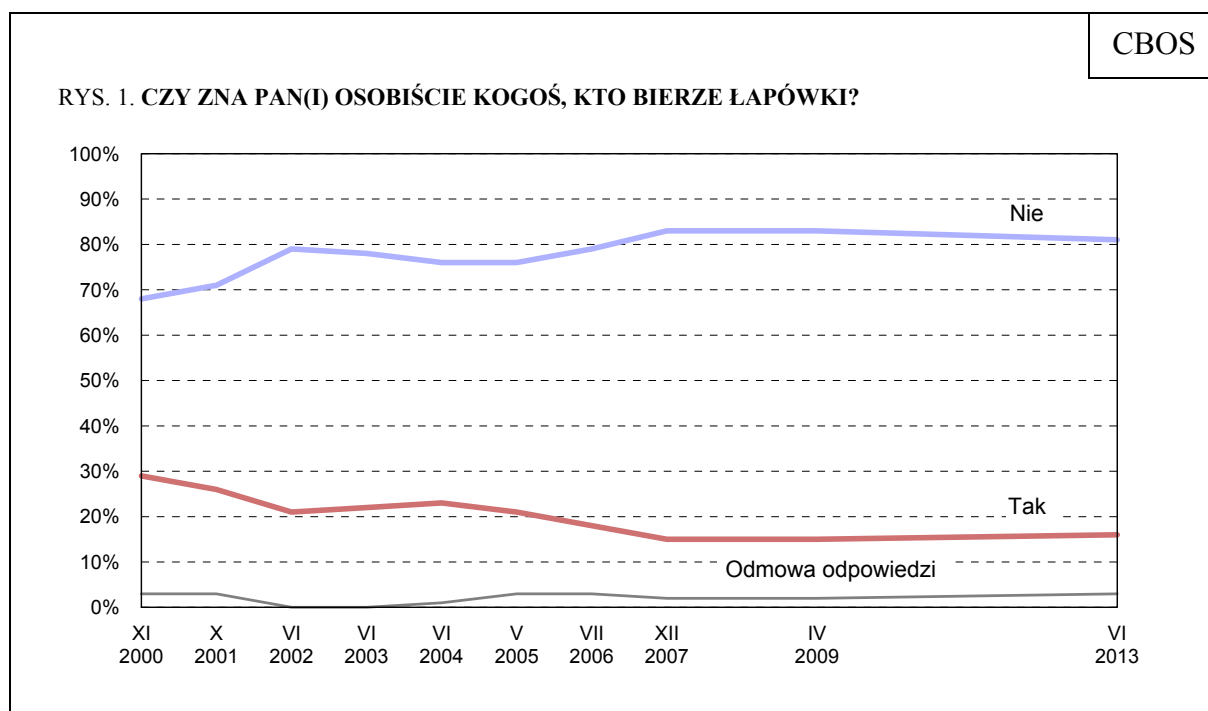
---

¹ <http://www.nbportal.pl/pl/commonPages/EconomicsEntryDetails?entryId=55&pageId=608>

² Paolo Mauro, *Corruption and Growth*, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 110, No. 3 (Aug., 1995), pp. 681-712.

³ Antoni Z. Kamiński, *Badając korupcję*, Studia polityczne Nr 4 (4), 2005.

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (277) przeprowadzono w dniach 6–12 czerwca 2013 roku na liczącej 1010 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Respondenci deklarujący znajomość kogoś, kto bierze łapówki, znają przeciętnie cztery-pięć takich osób (średnia = 4,53), przy czym 30% z nich zna co najwyżej dwie takie osoby, a większość (52%) od trzech do pięciu. W porównaniu z pomiarem z roku 2009, odnotowujemy wzrost średniej liczby deklarowanych znajomości z osobami przyjmującymi łapówki, a obecna średnia jest najwyższa od 2005 roku.

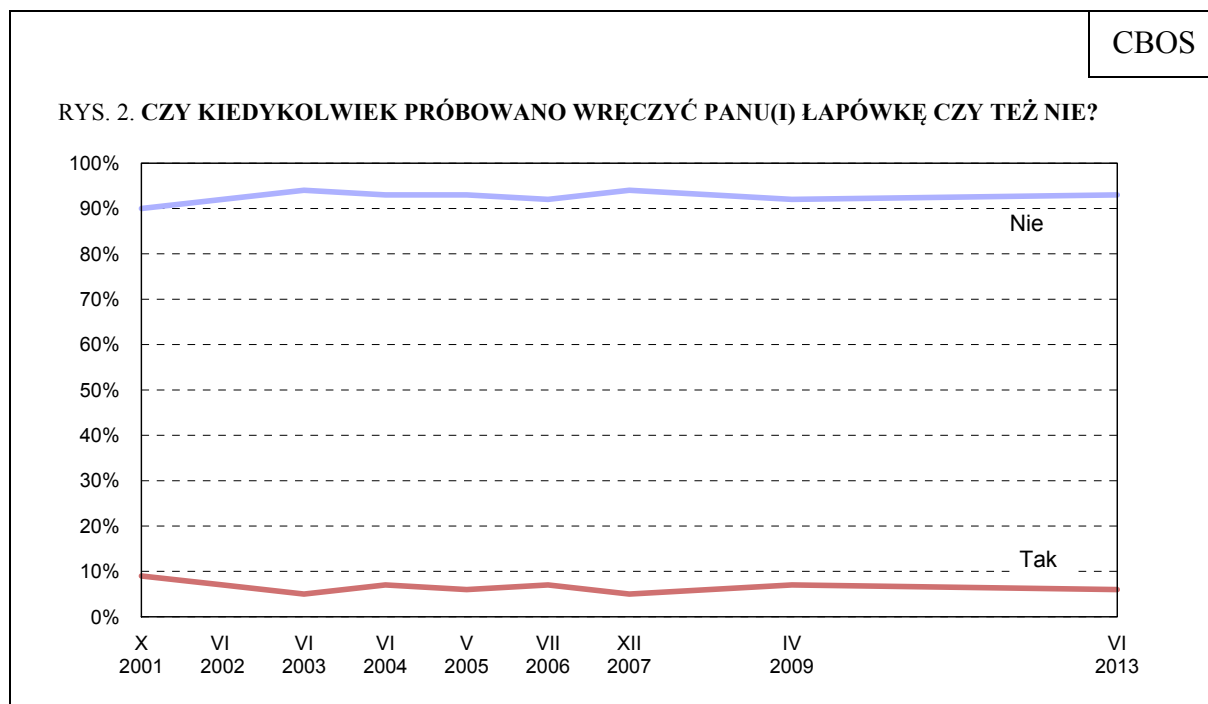
Osobistą znajomość osób przyjmujących łapówki ponadprzeciętnie często deklarują badani w wieku 45–54 lata (24%), niepraktykujący religijnie (22%), mieszkańcy największych miast (21%), absolwenci wyższych uczelni (20%), a w grupach społeczno-zawodowych: pracujący na własny rachunek (27%), pracownicy administracyjno-biurowi (26%) oraz kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (24%).

Tabela 1

Ile zna Pan(i) takich osób [biorących łapówki]?	Wskazania respondentów według terminów badań																				
	XI '00		X '01		VI '02		VI '03		VI '04		V '05		VII '06		XII '07		IV '09		VI '13		
	N=303		N=258		N=226		N=221		N=222		N=230		N=170		N=130		N=169		N=160		
w procentach																					
Jedną	9	28	16	37	21	36	20	36	13	34	14	33	22	41	19	38	23	43	10	30	
Dwie	19		21		15		16		21		19		19		19		20		20		
Trzy	13	41	17	37	23	44	22	41	22	48	21	44	16	39	26	44	25	45	22	52	
Cztery	11		6		7		5		8		5		7		7		10				
Pięć	17		14		14		14		18		18		11		13		20				
Sześć	3	13	2	9	2	11	1	12	0	12	2	16	6	14	3	13	0	8	2	16	
Siedem	1		0		0		0		1		0		1		0		1				
Osiem	0		0		0		0		0		0		2		3		1		0		1
Dziewięć	0		0		0		0		0		0		0		0		1		0		0
Dziesięć	9		7		9		11		11		11		5		7		7		12		
Więcej niż dziesięć	9	2	4	7	3	6	4	5	3	2											
Brak odpowiedzi	9	16	4	5	5	3	2	1	0	0											
Średnia*	5,43	3,81	4,15	4,82	4,28	5,09	4,15	3,86	3,74	4,53											
Odchylenie standardowe	5,31	3,50	3,98	5,74	3,90	6,01	4,17	3,37	3,87	3,98											
Minimum	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1											
Maksimum	35	30	21	50	30	50	30	21	30	30											

* W obliczeniach pominięto pojedyncze odpowiedzi skrajne – zdecydowanie zawyżające wartość średniej

W naszym sondażu zapytaliśmy również badanych, czy kiedykolwiek znaleźli się w sytuacji, w której im próbowano wręczyć łapówkę. Na tak postawione pytanie twierdząco odpowiedziało 6% ankietowanych – mniej więcej tyle samo co przed czterema laty (7%). Zaznaczyć należy, że odsetek respondentów deklarujących zetknięcie się z propozycjami korupcyjnymi jest względnie stały, w ciągu ostatnich dwunastu lat zmienił się jedynie w niewielkim stopniu.

W analizowanych grupach społeczno-demograficznych z propozycjami korupcyjnymi najczęściej spotykali się przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (15%), osoby pracujące na własny rachunek (14%), średni personel, technicy (13%), a także absolwenci wyższych uczelni (11%) oraz badani o miesięcznych dochodach powyżej 1500 zł (11%). Co ciekawe, istotnym czynnikiem różnicującym jest tu także płeć: mężczyźni częściej niż kobiety deklarują, że próbowano im wręczyć łapówkę (odpowiednio: 10% wobec 3%).

Interesowało nas także, jaka część ankietowanych w ciągu ostatnich kilku lat znalazła się w takiej sytuacji, że zmuszona była dokonać przekupstwa. Z deklaracji badanych wynika, że co jedenasty Polak (9%) w ciągu ostatnich trzech-czterech lat wręczył łapówkę. Odsetek badanych przyznających się do dawania łapówek znacząco zmniejszył się w 2006 roku i od tamtego czasu utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 2

Czy w ciągu ostatnich 3–4 lat miała miejsce taka sytuacja, że był(a) Pan(i) zmuszony(a) dać łapówkę?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	X '93*	IV '97*	VII '99*	XI '00*	VI '02	VI '03	VI '04	V '05	VII '06*	XII '07	IV '09	VI '13
	w procentach											
Tak	16	20	19	14	16	17	15	15	9	9	9	9
Nie	77	74	73	85	82	80	83	83	90	89	89	89
Trudno powiedzieć i odmowa odpowiedzi	7	6	8	1	3	4	2	2	1	2	2	2

* W roku 1993 pytanie brzmiało: „Czy w ciągu ostatnich 4 lat miała miejsce taka sytuacja, że musiał(a) Pan(i) dać łapówkę?”, w latach 1997 i 1999 pytanie brzmiało: „Czy w ciągu ostatnich 4 lat miała miejsce taka sytuacja, że musiał(a) Pan(i) dać komuś jakiś prezent lub pieniądze, żeby załatwić lub przyspieszyć załatwienie jakiejś sprawy?”, a w latach 2000 i 2006 pytanie brzmiało: „Bardzo często mówiąc o korupcji mamy na myśli wręczanie i przyjmowanie łapówek. Panuje przekonanie, że w Polsce przy załatwianiu wielu spraw niezbędne jest wręczenie łapówki. Czy w ostatnich 3–4 latach zdarzyło się Panu(i) wręczyć łapówkę?”.

Jeśli zaś chodzi o częstotliwość wręczania łapówek, to – podobnie jak w poprzednich latach – największa grupa badanych spośród tych, którzy dopuścili się tego procederu, tylko raz dokonała przekupstwa w ciągu ostatnich kilku lat. W porównaniu z wynikami z 2009 roku zmniejszył się odsetek osób mówiących o jednym takim zdarzeniu, a zwiększył mówiących o dwóch takich zdarzeniach.

Tabela 3

Ile razy miała miejsce taka sytuacja?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XI '00	VII '06	IV '09	VI '13
	N=145	N=84	N=99	N=90
w procentach				
Raz	44	33	49	36
Dwa razy	25	23	13	25
Trzy razy	10	9	21	21
Cztery razy	3	6	5	6
Pięć razy	10	6	8	6
Więcej niż pięć razy	3	15	4	6
Odmowa odpowiedzi oraz odpowiedzi „nie pamiętam”, „trudno powiedzieć”	5	8	0	0

Wśród ankietowanych, którzy częściej niż inni zadeklarowali, że w ciągu ostatnich 3–4 lat zdarzyło im się wręczyć łapówkę, znaleźli się pracujący na własny rachunek (19%), kadra kierownicza i wysoko wykwalifikowani specjaliści (13%), robotnicy wykwalifikowani (13%), badani w wieku 35–54 lata (13%) oraz niepraktykujący religijnie (13%). Ponadto z analiz zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że częściej dają łapówki badani znajdujący się w dobrej sytuacji finansowej – o wyższych miesięcznych dochodach *per capita*, lepiej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych.

Co dwudziesty badany (5%) zetknął się w ciągu ostatnich trzech lat z sytuacją, że załatwiając jakąś sprawę próbował wręczyć prezent lub pieniądze, ale odmówiono ich przyjęcia. W stosunku do roku 2009 odsetek ten nie zmienił się i generalnie można zaobserwować, że od 2000 roku kształtuje się na zbliżonym poziomie (od 3% do 5%).

Tabela 4

Czy w ciągu ostatnich 3 lat miała miejsce taka sytuacja, że załatwiając jakąś sprawę próbował(a) Pan(i) wręczyć prezent lub pieniądze, ale odmówiono ich przyjęcia?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	XI '00	VII '06	XII '07	IV '09	VI '13
	w procentach				
Tak	5	3	3	5	5
Nie	94	97	97	94	94
Odmowa odpowiedzi	1	0	0	1	1

Bardzo nieliczni ankietowani (2%) deklarują, że znaleźli się w takiej sytuacji w ciągu ostatnich trzech lat, że pomimo wręczenia prezentu lub pieniędzy ich sprawa nie została pomyślnie załatwiona. Także w tym zakresie w ciągu ostatnich trzynastu lat niewiele się zmieniło.

Tabela 5

Czy w ciągu ostatnich 3 lat miała miejsce taka sytuacja, że załatwiając jakąś sprawę wręczył(a) Pan(i) prezent lub pieniądze, ale mimo to sprawa nie została pomyślnie załatwiona?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	XI '00	VII '06	XII '07	IV '09	VI '13
	w procentach				
Tak	3	1	2	2	2
Nie	96	99	98	97	97
Odmowa odpowiedzi	1	0	0	1	1

STOSUNEK DO ŁAPOWNICTWA

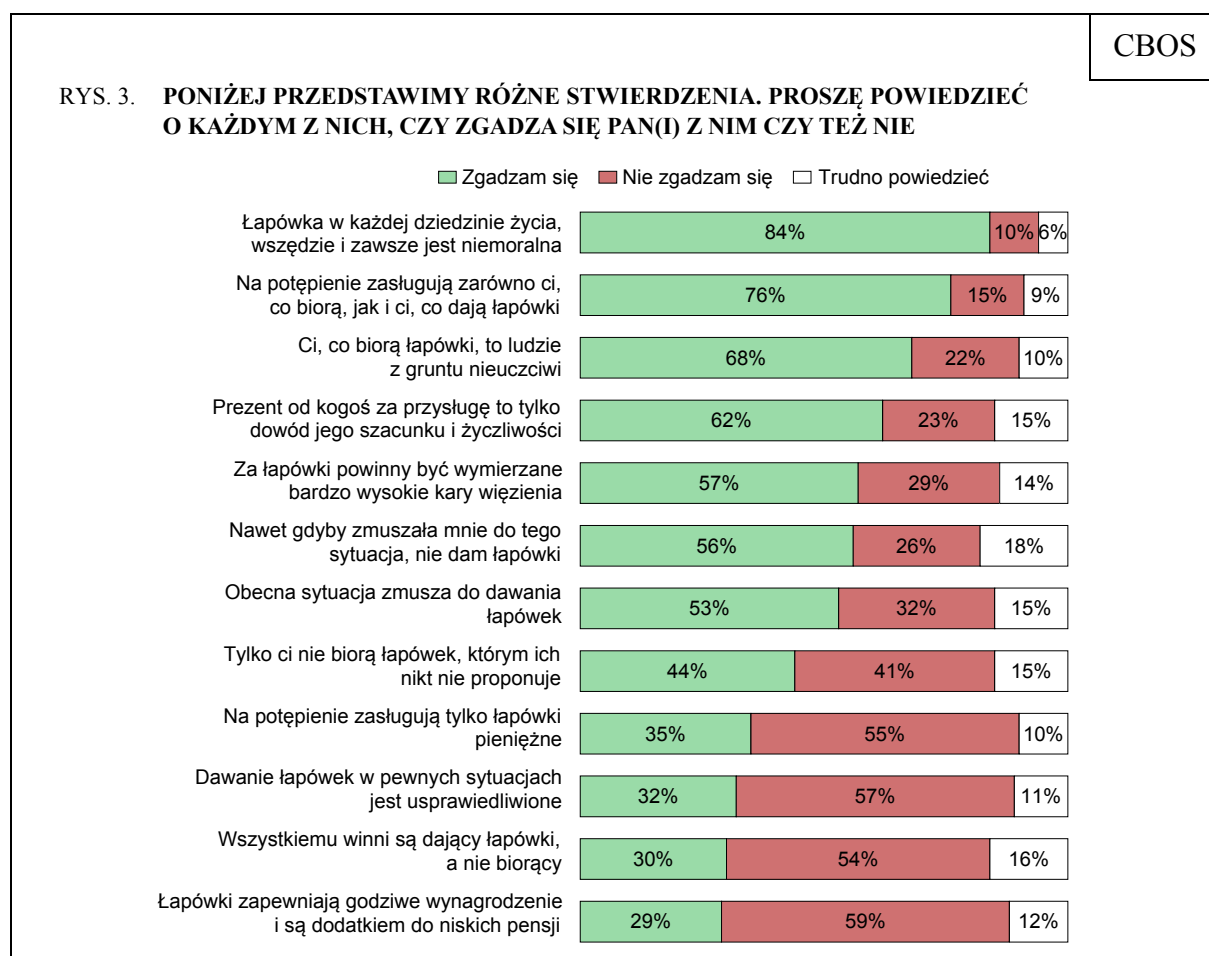
Zapytaliśmy również badanych o uwarunkowania tkwiące u podłoża łapownictwa – czy ludzie wręczają łapówki, bo chcą żeby ich sprawę dobrze załatwiono, czy też dają je ponieważ osoby, które mogą załatwić daną sprawę, mniej lub bardziej wyraźnie tego oczekują. Większość respondentów przychyliła się do pierwszego wymienionego uzasadnienia (55%), a co trzeci badany (33%) jest zdania, że przekupstwo stanowi pochodną oczekiwań.

Tabela 6

Które z podanych niżej stwierdzeń jest Panu(i) bliższe?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	VII 1991	II 1992	VII 2000	IV 2009	VI 2013
	w procentach				
Ludzie sami dają łapówki, bo chcą, żeby ich sprawę dobrze załatwiono	52	51	46	58	55
Ludzie dają łapówki, bo osoby, które mogą załatwić sprawę, mniej lub bardziej wyraźnie oczekują tego	35	38	44	31	33
Trudno powiedzieć	13	11	10	11	12

Przekonanie, że ludzie sami dają łapówki, bo chcą żeby ich sprawę pomyślnie załatwiono, przeważa niezmiennie od ponad dwudziestu lat (od roku 1991). Jedynie w roku 2000 pogląd ten był tylko nieznacznie częściej wyrażany niż przekonanie, że łapówki stanowią raczej konsekwencję oczekiwań osób, od których zależy pomyślnie załatwienie sprawy (46% wobec 44%).

Chcąc poznać bardziej szczegółowo opinie Polaków na temat łapownictwa, przedstawiliśmy badanym szereg stwierdzeń związanych z tą problematyką i poprosiliśmy o ustosunkowanie się do nich.

Zdecydowana większość Polaków uważa, że łapówki w każdej dziedzinie życia, wszędzie i zawsze są niemoralne (84%). Wśród ankietowanych dominuje przekonanie, iż na potępienie zasługują zarówno ci, którzy biorą łapówki, jak i ci, którzy je dają (76%), a mniej niż co trzeci ankietowany (30%) uważa, że wszystkiemu winni są jedynie dający łapówki, a nie biorący. Ponadto większość respondentów jest zdania, że ci co przyjmują łapówki, to ludzie z gruntu nieuczciwi (68%), za łapówki powinny być wymierzone bardzo wysokie kary więzienia (57%), a oni sami nie przekupiliby nikogo, nawet gdyby zmuszała ich do tego sytuacja (56%). O stosunkowo niewielkim społecznym przyzwoleniu na korupcję świadczy również relatywnie niewielka aprobata stwierdzenia, że dawanie łapówek w pewnych sytuacjach jest usprawiedliwione (32%), że na potępienie zasługują tylko łapówki pieniężne (35%) oraz rzadko wyrażane przekonanie, że łapówki zapewniają godziwe wynagrodzenie i są dodatkiem do pensji (29%).

Co interesujące, niezależnie od dosyć surowych ocen łapownictwa, większość badanych uważa, że prezent za przysługę to tylko dowód szacunku i wdzięczności (62%), że obecna sytuacja zmusza do przekupstwa (53%), a znaczna część ankietowanych jest skłonna uznać, że tylko ci nie biorą łapówek, którym nikt ich nie proponuje (44%).

W porównaniu z wynikami z roku 2009 obserwujemy pewne zaostrzenie postaw wobec łapownictwa – zmalał odsetek badanych (o 9 punktów procentowych, z 41% do 32%) uważających, że przekupstwo w pewnych sytuacjach jest usprawiedliwione i jednocześnie wzrosła liczba osób twierdzących, że nawet gdyby zmuszała ich do tego sytuacja, nie dadzą łapówki (o 7 punktów, z 49% do 56%). Nieznacznie rzadziej wyrażane jest również przekonanie, że na potępienie zasługują tylko łapówki pieniężne (spadek o 4 punkty, z 39% do 35%) oraz że prezent za przysługę to jedynie dowód szacunku i życzliwości (spadek o 4 punkty, z 66% do 62%). Jednak mimo zmian świadczących o bardziej krytycznym postrzeganiu korupcji, umocniło się w niewielkim stopniu przekonanie, że obecna sytuacja zmusza do dawania łapówek (z 49% do 53%).

Tabela 7

Poniżej przedstawiamy różne stwierdzenia. Proszę powiedzieć o każdym z nich, czy zgadza się Pan(i) z nim czy też nie	Zgadzam się					Nie zgadzam się					Trudno powiedzieć				
	VII '99	XI '00	VI '04	IV '09	VI '13	VII '99	XI '00	VI '04	IV '09	VI '13	VII '99	XI '00	VI '04	IV '09	VI '13
	w procentach														
1. Łapówka w każdej dziedzinie życia, wszędzie i zawsze jest niemoralna	83	80	88	82	84	8	10	8	10	10	9	10	4	8	6
2. Na potępienie zasługują zarówno ci, co biorą, jak i ci, co dają łapówki	73	70	76	77	76	17	21	15	14	15	10	9	9	9	9
3. Ci, co biorą łapówki, to ludzie z gruntu nieuczciwi	64	-	72	66	68	23	-	19	25	22	13	-	9	9	10
4. Prezent od kogoś za przysługę to tylko dowód jego szacunku i życzliwości	55	73	62	66	62	27	15	24	21	23	18	12	14	13	15
5. Za łapówki powinny być wymierzane bardzo wysokie kary więzienia	53	51	80	56	57	31	32	12	32	29	16	17	8	12	14
6. Nawet gdyby zmuszała mnie do tego sytuacja, nie dam łapówki	36	40	46	49	56	41	39	36	33	26	23	21	18	18	18
7. Obecna sytuacja zmusza do dawania łapówek	63	55	63	49	53	26	30	28	38	32	11	15	9	13	15
8. Tylko ci nie biorą łapówek, którym ich nikt nie proponuje	54	-	55	47	44	31	-	34	40	41	14	-	11	13	15
9. Na potępienie zasługują tylko łapówki pieniężne	32	27	33	39	35	54	61	58	51	55	14	12	8	10	10
10. Dawanie łapówek w pewnych sytuacjach jest usprawiedliwione	46	42	35	41	32	43	43	54	49	57	11	15	11	10	11
11. Wszystkiemu winni są dający łapówki, a nie biorący	27	28	30	31	30	54	59	59	54	54	20	13	11	15	16
12. Łapówki zapewniają godziwe wynagrodzenie i są dodatkiem do niskich pensji	39	29	35	26	29	47	56	54	63	59	15	15	11	11	12

Do zbadania poziomu akceptacji i potępienia łapownictwa na podstawie odpowiedzi na powyższe stwierdzenia utworzony został specjalny wskaźnik przyjmujący wartości od 0 do 12, gdzie 0 oznacza całkowitą akceptację tego zjawiska, a 12 – bezwzględne jego potępienie⁵.

Średnia wartość tego wskaźnika wynosi obecnie 6,60 i jest trochę wyższa niż w 2009 roku – można więc powiedzieć, że dziś Polacy nieco bardziej potępiają przekupstwo niż przed czterema laty. Z dostępnych danych wynika, że największa zmiana w ocenie łapownictwa nastąpiła w latach 1999–2004, kiedy to zdecydowanie wzrosło jego potępienie (wzrost wartości wskaźnika z poziomu 5,91 do 6,71). W latach 2004–2009 akceptacja tego procederu nieco się nasiliła, zaś w ciągu ostatnich czterech lat postawy wobec niego ponownie się zaostrzyły.

Łapówkarstwo spotyka się obecnie z całkowitą akceptacją 2% badanych. Mniej więcej co trzeci ankietowany wyraża na nie umiarkowane przyzwolenie, zgadzając się tylko z niektórymi stwierdzeniami potępiającymi przekupstwo (31%), a co ósmy (13%) ma ambiwalentny stosunek do tego zjawiska. Co drugi respondent (49%) umiarkowanie potępia wręczanie i przyjmowanie łapówek, zaś 5% społeczeństwa całkowicie je potępia.

Tabela 8

Terminy badań	Całkowita akceptacja	Umiarkowana akceptacja	Stosunek ambiwalentny	Umiarkowane potępienie	Całkowite potępienie	Średnia na skali 0–12
			Punkty na skali			
	0–1	2–5	6	7–10	11–12	
	w procentach					
VII '99	5	36	16	42	1	5,91
VI '04	2	25	18	52	3	6,71
IV '09	3	32	14	47	4	6,45
VI '13	2	31	13	49	5	6,60

Ocena moralna łapownictwa zależy w znacznej mierze od własnych doświadczeń w tym zakresie. Badani, którzy zadeklarowali, że w ciągu ostatnich 3-4 lat zmuszeni byli wręczyć łapówkę, w mniejszym stopniu niż pozostali potępiają to zjawisko (wartość wskaźnika 5,71 wobec 6,78). Również osoby, które znają kogoś, kto bierze łapówki, nieco łagodniej oceniają przekupstwo (wartość wskaźnika 6,35 wobec 6,73). Natomiast respondenci, którym próbowano wręczyć łapówkę, jedynie w niewiele mniejszym stopniu niż pozostali potępiają takie postępowanie (wartość wskaźnika 6,53 wobec 6,67).

⁵ Zsumowano wszystkie odpowiedzi wyrażające nawet minimalne potępienie łapownictwa. Wskaźnik tworzą odpowiedzi akceptujące stwierdzenia: 1,2,3,5,6 oraz zaprzeczające stwierdzeniom: 4,7,8,9,10,11,12.

Analizując różnicowania społeczno-demograficzne można ponadto zaobserwować, że łapówkarstwo spotyka się ze stosunkowo dużym potępieniem badanych najlepiej wykształconych (wartość wskaźnika 7,35), respondentów pracujących w instytucjach państwowych (7,20), osiągających miesięczne dochody *per capita* powyżej 1500 zł (7,05), a także ankietowanych o lewicowych poglądach politycznych (7,06). W grupach społeczno-zawodowych brak zgody na przekupstwo w największym stopniu wyrażają: kadra kierownicza i wysoko wykwalifikowani specjaliści (7,65), pracownicy administracyjno-biurowi (7,17), a także osoby pracujący na własny rachunek (7,05).

Niezmiennie od siedmiu lat co jedenasty badany przyznaje się do wręczania łapówek i odsetek ten jest zdecydowanie niższy niż pod koniec lat dziewięćdziesiątych czy w pierwszych latach obecnego wieku. Na stabilnym poziomie kształtuje się również odsetek ankietowanych, którzy deklarują, że znają kogoś, kto bierze łapówki. Mimo iż w ciągu ostatnich czterech lat praktycznie nie zmienił się odsetek badanych mających w gronie swoich znajomych kogoś, kto bierze łapówki, jednak średnia liczba takich znajomych jest większa niż w 2009 roku.

W ciągu ostatnich czterech lat zaostrzyła się nieco ocena moralna przekupstwa – zmniejszył się odsetek badanych uważających, że dawanie łapówek w pewnych sytuacjach jest usprawiedliwione oraz wzrosła liczba ankietowanych twierdzących, że nie daliby łapówki, nawet gdyby sytuacja ich do tego zmuszała. Ocena korupcji w znacznej mierze zależy od własnych doświadczeń w tym zakresie. Badani, którzy w ciągu ostatnich kilku lat wręczyli łapówkę, w mniejszym stopniu niż pozostali potępiają przekupstwo. Również posiadanie w gronie swoich znajomych kogoś, kto bierze łapówki, sprzyja łagodniejszym ocenom tego procederu.

Opracowała
Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

Tabela 1

		Czy zna Pan(i) osobiście kogoś, kto bierze łapówki?			Liczba osób
		Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	
Ogółem		16	81	3	1010
Płeć	Mężczyźni	19	76	5	461
	Kobiety	13	85	2	549
Wiek	18-24 lata	15	83	2	108
	25-34	17	81	3	159
	35-44	18	77	4	168
	45-54	24	72	4	173
	55-64	15	82	3	192
	65 lat i więcej	7	89	4	210
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	82	4	385
	Miasto do 9999	17	79	4	155
	20000-99999	11	86	3	182
	100000-499999	19	77	3	173
	500000 i więcej mieszk.	21	77	2	115
Wykształcenie	Podstawowe	6	91	3	208
	Zasadnicze zawodowe	19	77	4	265
	Średnie	17	79	4	371
	Wyższe	20	78	2	166
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	76		79
	Średni personel, technicy	18	74	8	38
	Pracownicy adm.-biurowi	26	74		65
	Pracownicy usług	22	77	2	64
	Robotnicy wykwalifikowani	19	77	5	107
	Robotnicy niewykwalifik.	14	79	7	57
	Rolnicy	14	81	5	59
	Pracujący na własny rach.	27	70	3	37
Bierni zawodowo	Renciści	7	88	5	76
	Emeryci	10	86	3	233
	Uczniowie i studenci	14	86		56
	Bezrobotni	12	83	4	90
	Gospodynie domowe i inni	16	82	2	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	77	3	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	24	71	4	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	75	3	208
	prywatnym gosp. rolnym	16	77	7	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	18	77	4	137
	501-750	12	87	1	100
	751-1000	17	80	3	165
	1001-1500	17	80	3	150
	Powyżej 1500 zł	20	76	4	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	13	83	3	143
	Średnie	17	81	3	462
	Dobre	16	80	4	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	11	87	2	61
	Raz w tygodniu	14	82	4	454
	1-2 razy w miesiącu	19	79	3	156
	Kilka razy w roku	15	80	4	223
	W ogóle nie uczestniczy	22	76	3	116
Poglądy polityczne	Lewica	17	79	4	162
	Centrum	17	81	2	360
	Prawica	18	79	4	272
	Trudno powiedzieć	10	86	5	216

Tabela 2

		Czy kiedykolwiek próbowano wręczyć Panu(i) łapówkę czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	
Ogółem		6	93	1	1010
Płeć	Mężczyźni	10	88	2	461
	Kobiety	3	97	1	549
Wiek	18-24 lata	3	96	1	108
	25-34	8	91	1	159
	35-44	7	91	2	168
	45-54	9	90	1	173
	55-64	5	94	2	192
	65 lat i więcej	5	94	1	210
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	94	2	385
	Miasto do 19999	7	91	2	155
	20000-99999	4	95	1	182
	100000-499999	9	90	1	173
	500000 i więcej mieszk.	6	94		115
Wykształcenie	Podstawowe	1	98	1	208
	Zasadnicze zawodowe	6	93	2	265
	Średnie	7	92	1	371
	Wyższe	11	87	1	166
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	85		79
	Średni personel, technicy	13	84	3	38
	Pracownicy adm.-biurowi	5	94	2	65
	Pracownicy usług	2	95	3	64
	Robotnicy wykwalifikowani	6	93	2	107
	Robotnicy niewykwalifik.	9	89	2	57
	Rolnicy		100		59
	Pracujący na własny rach.	14	84	3	37
Bierni zawodowo	Renciści	5	95		76
	Emeryci	5	94	1	233
	Uczniowie i studenci	2	98		56
	Bezrobotni	6	92	2	90
	Gospodynie domowe i inni	6	94		49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	6	94		126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	88	3	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	8	90	2	208
	prywatnym gosp. rolnym		96	4	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	5	93	2	137
	501-750	7	92	1	100
	751-1000	1	96	2	165
	1001-1500	9	90	1	150
	Powyżej 1500 zł	11	88	2	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	95	1	143
	Średnie	6	92	2	462
	Dobre	6	92	1	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	93		61
	Raz w tygodniu	5	94	1	454
	1-2 razy w miesiącu	4	94	2	156
	Kilka razy w roku	8	90	2	223
	W ogóle nie uczestniczy	9	90	1	116
Poglądy polityczne	Lewica	9	90	1	162
	Centrum	6	93	2	360
	Prawica	8	92	0	272
	Trudno powiedzieć	2	96	2	216

Tabela 3

		Czy w ciągu ostatnich 3-4 lat miała miejsce taka sytuacja, że był(a) Pan(i) zmuszony(a) dać łapówkę?				Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	
Ogółem		9	89	1	1	1010
Płeć	Mężczyźni	11	85	2	1	461
	Kobiety	7	91	1	1	549
Wiek	18-24 lata	6	88	3	3	108
	25-34	8	91	1	1	159
	35-44	13	84	2	1	168
	45-54	13	85	1	2	173
	55-64	8	90	2	1	192
	65 lat i więcej	6	93	1		210
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	89	1	1	385
	Miasto do 19999	9	88	2	1	155
	20000-99999	8	90	1	1	182
	100000-499999	9	88	2	1	173
	500000 i więcej mieszk.	10	88	2		115
Wykształcenie	Podstawowe	3	95	1	1	208
	Zasadnicze zawodowe	10	88	1	1	265
	Średnie	11	86	2	1	371
	Wyższe	11	88	1		166
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	86	1		79
	Średni personel, technicy	11	87	3		38
	Pracownicy adm.-biurowi	12	86	2		65
	Pracownicy usług	8	89		3	64
	Robotnicy wykwalifikowani	13	83	2	2	107
	Robotnicy niewykwalifik.	9	88		4	57
	Rolnicy	14	83	2	2	59
Pracujący na własny rach.	19	78		3	37	
Bierni zawodowo	Renciści	5	95			76
	Emeryci	6	93	1		233
	Uczniowie i studenci	5	89	5		56
	Bezrobotni	6	90	2	2	90
	Gospodynie domowe i inni	8	90	2		49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	9	90		1	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	13	82	1	3	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	13	84	1	1	208
	prywatnym gosp. rolnym	9	88		4	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	6	93		1	137
	501-750	8	89	2	1	100
	751-1000	10	88	1	1	165
	1001-1500	11	89	1		150
	Powyżej 1500 zł	12	85	3	1	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	92	1	1	143
	Średnie	8	90	1	1	462
	Dobre	11	85	2	1	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	90	2		61
	Raz w tygodniu	8	90	1	1	454
	1-2 razy w miesiącu	8	87	3	3	156
	Kilka razy w roku	10	90	0		223
	W ogóle nie uczestniczy	13	83	3	1	116
Poglądy polityczne	Lewica	11	88	1		162
	Centrum	9	88	2	1	360
	Prawica	11	86	1	1	272
	Trudno powiedzieć	4	92	2	2	216

Tabela 4

		Wskaźnik potępienia łapówkarstwa		Liczba osób
		Średnie na skali 0–12	Odchylenie standardowe	
Ogółem		6,60	2,42	1010
Płeć	Mężczyźni	6,66	2,40	461
	Kobiety	6,55	2,43	549
Wiek	18-24 lata	6,54	2,41	108
	25-34	6,86	2,46	159
	35-44	6,78	2,54	168
	45-54	6,55	2,50	173
	55-64	6,56	2,32	192
	65 lat i więcej	6,37	2,29	210
Miejsce zamieszkania	Wieś	6,46	2,51	385
	Miasto do 19999	6,70	2,36	155
	20000-99999	6,66	2,25	182
	100000-499999	6,48	2,47	173
	500000 i więcej mieszk.	7,02	2,34	115
Wykształcenie	Podstawowe	6,08	2,22	208
	Zasadnicze zawodowe	6,58	2,36	265
	Średnie	6,57	2,39	371
	Wyższe	7,35	2,63	166
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7,65	2,37	79
	Średni personel, technicy	6,55	2,41	38
	Pracownicy adm.-biurowi	7,17	2,41	65
	Pracownicy usług	6,58	2,67	64
	Robotnicy wykwalifikowani	6,36	2,07	107
	Robotnicy niewykwalifik.	6,58	2,32	57
	Rolnicy	6,41	2,61	59
	Pracujący na własny rach.	7,05	2,46	37
Bierni zawodowo	Renciści	6,82	2,24	76
	Emeryci	6,35	2,30	233
	Uczniowie i studenci	6,57	2,26	56
	Bezrobotni	6,22	2,65	90
	Gospodynie domowe i inni	6,22	2,79	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7,20	2,31	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	6,80	2,40	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	6,74	2,45	208
	prywatnym gosp. rolnym	6,32	2,50	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	6,33	2,57	137
	501-750	6,62	2,29	100
	751-1000	6,65	2,43	165
	1001-1500	6,44	2,36	150
	Powyżej 1500 zł	7,05	2,37	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	6,37	2,40	143
	Średnie	6,39	2,41	462
	Dobre	6,92	2,40	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6,16	2,18	61
	Raz w tygodniu	6,64	2,50	454
	1-2 razy w miesiącu	6,51	2,43	156
	Kilka razy w roku	6,68	2,32	223
	W ogóle nie uczestniczy	6,62	2,38	116
Poglądy polityczne	Lewica	7,06	2,35	162
	Centrum	6,58	2,36	360
	Prawica	6,88	2,37	272
	Trudno powiedzieć	5,94	2,49	216